

Asia: VN/20413/2026

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen (HE x/2026 vp) täydentämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Journalistiliitto kiinnittää tässä yhteydessä huomiota erityisesti toimitukselliseen lähdesuojaan, joka perustuu Suomen perustuslaissa mainittuun sananvapauteen. Ottaen huomioon lähdesuojan merkitys sekä sitä turvaavat normit, on tiedusteluvaltuuksia lisättäessä erityisen välttämätöntä turvata se, että edes vahingossa viranomaisen tietoon tullutta lähdesuojan alaista tietoa ei hyödynnetä. Tästä tulisi huolehtia asian jatkovalmistelussa. Säädetävän lain tulisi ohjata viranomaistoimintaa selkeästi.

Hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi Suomen perustuslain 10 §:n muuttamisesta (HE 50/2026 vp) perusteluiden mukaan ”riittävien oikeusturva- ja valvontajärjestelyiden turvaamiseksi lainsäädännössä tulee säätää myös muista menettelyllisistä takeista, esimerkiksi velvollisuudesta ilmoittaa tiedonhankinnasta tiedonhankinnan kohteelle, yksilön mahdollisuudesta erityisten oikeussuojakeinojen käyttöön ja toimivaltuuksien käytön dokumentointivelvoitteesta, samoin kuin rajoituksista toimivaltuuksilla saadun tiedon käytölle tai muiden perusoikeuksien suojaamiseen palautuvista rajoituksista tiedonhankinnalle esimerkiksi lähdesuojan turvaamiseksi”.

Perustuslain 10 §:n muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 50/2026 vp) viitataan mm. perustuslakivaliokunnan tuoreeseen linjaukseen (PeVL 30/2025 vp). Perustuslakivaliokunta korostaa lausunnossaan, että lähdesuojan turvaaminen edellyttää lakitasoista sääntelyä. Hallintovaliokunnan em. hallituksen esityksestä antamassa tuoreessa lausunnossa (HaVL 12/2026 vp) korostetaan oikeusturvajärjestelyjen riittävyyttä. Hallintovaliokunta muistuttaa lausunnossaan tehokkaan ja riippumattoman laillisuusvalvonnan järjestämisestä sekä siitä, että etteivät säännökset saa oikeusturvavaatimusten vuoksi olla sisällöltään liian tulkinnanvaraisia tai liian väljiä.

Lain tasolla olisikin syytä säätää, että sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain (460/2003) 16 §:ssä tarkoitetun lähdesuojan piiriin kuuluvan viestin sisältämää tietoa ei saa käyttää suoraan eikä välillisesti. Esimerkiksi pelkkä hävittämisvelvoite ei takaa sitä, etteikö viranomaisen muistiin jäänyttä tietoa voisi myöhemmin hyödyntää.

Myös Euroopan ihmisoikeussopimus ja Euroopan unionin sääntely edellyttävät lähdesuojan turvaamista. Tässä yhteydessä on syytä ottaa huomioon myös medianvapausasetuksen 4 artikla (3. alakohta) ja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 22 § sisältämä viittaus ko. asetukseen. Lähdesuoja kattaa tämän mukaisesti journalistien lisäksi myös mediapalvelujen tarjoajan palveluksessa olevia henkilöitä ja journalistin läheisiä, eli sellaisia muita henkilöitä, joilla on mahdollista olla lähdesuojan alaista tietoa. Selkeyden vuoksi tästäkin olisi syytä esityksessä maininta.

Oras Tytti
Suomen Journalistiliitto ry